

شیوهنامه اجرایی نحوه ارشاد و رسیدگی به پرونده‌های مطالبه مهریه و اعسار

شماره 1385/9/1316656 - 85/1

رئیس محترم هیأت مدیره و مدیر عامل روزنامه رسمی کشور

به پیوست یک نسخه شیوه نامه اجرایی نحوه ارشاد و رسیدگی به پرونده های مطالبه مهریه و اعسار به شماره 16520-85/1 /9/1385 حاوی 16 ماده و یک تبصره که در تاریخ 9/9/1385 به تأیید و تصویب رئیس محترم قوه قضائیه قرار گرفته ، جهت درج در روزنامه رسمی ارسال می گردد .

رئیس حوزه ریاست قوه قضائیه - عبدالرضا ایزد پناه

شیوهنامه اجرایی نحوه ارشاد و رسیدگی به پرونده‌های مطالبه مهریه و اعسار

مقدمه

نظر به اصل دهم قانون اساسی که مقرر می‌دارد: « از آنجا که خانواده واحد بنیادی جامعه اسلامی است، همه قوانین و مقررات و برنامه‌ریزی‌های مربوط باید در جهت آسان کردن تشکیل خانواده و پاسداری از قداست آن و استواری روابط خانوادگی بر پایه حقوق و اخلاق اسلامی باشد » و به استناد مواد 277 و 652 قانون مدنی و ماده 24 قانون اعسار و ماده 3 قانون نحوه اجرای محکومیت‌های مالی و رای وحدت رویه شماره 622 /1382/7/29 - هیأت عمومی دیوان عالی کشور و با توجه به اینکه در شرایط فعلی، « مهریه » که فلسفه وجودی آن، تحکیم مودت و تعمیق روابط محبت‌آمیز و ارتقاء جایگاه والای خانواده‌ها بوده‌است، در برخی موارد به عامل تهدیدکننده بنیان و قوام خانواده‌ها - به ویژه در روابط بین زوجهای جوان - تبدیل شده‌است، ضرورت اتخاذ راهکارهایی در جهت رفع این معضل و ارتقاء جایگاه مهریه به ابزاری در جهت استواری و پایداری کانون خانوادگی و تسریع در احقاق حق بانوان، احساس گردیده و براین اساس موضوع در بند « و » از فصل اول دستورالعمل شماره 2 طرح جامع رفع اطاله دادرسی، پیش‌بینی شده‌است و نهایتاً تمایز اینگونه پرونده‌ها از سایر موارد مطروحه در محاکم و رسیدگی تخصصی به دعاوی موصوف، شیوه‌نامه‌ای به شرح مواد آتی ابلاغ می‌گردد.

ارشاد و معاضدت قضائی

ماده 1 - در مراجعات مربوط به دعاوی خانواده، براساس دستورالعمل شماره 1 طرح جامع رفع اطاله دادرسی، بدو می‌بایستی از طریق واحد ارشاد و معاضدت قضائی اقدامات مقتضی صورت پذیرد.

ماده 2 - واحد ارشاد و معاضدت قضائی با دعوت از طرفین به صلح و سازش و تلاش در جهت رفع مشکل از روشهای غیرقضائی و با تکیه بر نقاط قوت نهاد خانواده، اقدام خواهند نمود.

ماده 3 - در صورت عدم تمایل زوجین به صلح و سازش یا اصرار زوجه بر دریافت مهریه، کارشناس ذیربط در واحد ارشاد و معاضدت قضائی، با برشمردن مزایای اقدام از طریق اجرای ثبت، مشارالیه را به واحد اجرا سازمان ثبت دلالت می‌نماید و در کنار این امر، از بیان مزایای سایر روشهای حل مشکل نظیر دلالت به شوراها یا حل اختلاف، توصیه به استفاده از داور و یا بهره‌مندی از نهادهای مشاوره دولتی و خصوصی نیز استفاده می‌گردد.

ماده 4 - در صورت اصرار طرفین یا زوجه بر اقدام قضائی، مراتب عدم تمایل وی به اقدام از طریق واحد اجرای ثبت، کتباً ثبت گردیده و به امضای وی رسیده، آنگاه دادخواست مربوط، پذیرفته می‌شود.

نحوه ارجاع و رسیدگی و صدور حکم

ماده 5 - مقام قضائی مسئول ارجاع، با توجه به بند و از فصل اول دستورالعمل شماره 2 طرح جامع رفع اطاله دادرسی، موضوع « ارجاع تخصصی پرونده‌ها » دقت نظر لازم را مبذول داشته و پرونده وارده را به شعبه خاص رسیدگی به دعاوی مهریه ارجاع نماید.

ماده 6 - دادگاه پیش از صدور حکم محکومیت راجع به مهریه می‌بایستی مباشرتاً یا از طریق نهادهای شبه قضائی مانند شوراهای حل اختلاف و داوران و نهادهای مشاوره دولتی و خصوصی، سعی در صلح و سازش و حصول توافق بین طرفین داشته و مراتب اقدامات خود را اعم از آنکه منتهی به رفع اختلاف شده یا نشده باشد در پرونده صورتجلسه نماید.

تبصره - داوران منتخب، علاوه بر اینکه راجع به اصل اختلاف اظهار نظر می‌کنند، در صورت عدم حصول سازش، در مورد تمکن مالی زوج به پرداخت مهریه نیز اظهار عقیده خواهند کرد.

ماده 7 - وقت رسیدگی به ادعای اعسار و تقسیط پرداخت مهریه، به صورت فوق‌العاده و خارج از نوبت و حداکثر با تعیین وقت ده روزه می‌باشد.

ماده 8 - در صورت عدم حصول صلح و سازش، چنانچه زوج، دین را قبول نموده لیکن تقاضای مهلت برای پرداخت یا تقسیط و ادعای اعسار داشته باشد، با استناد به رای وحدت‌رویه شماره 622 مورخ 29/7/1382 هیأت عمومی دیوان عالی کشور این درخواست در همان دعوی اصلی قابل استماع بوده و دادگاه مکلف به رسیدگی و صدور حکم می‌باشد.

اقدامات اجرایی

ماده 9 - بلافاصله پس از صدور احکام اعسار و تقسیط، اقدامات اجرایی لازم آغاز می‌گردد. اعتبار قانونی این حکم تا زمانی است که در مرحله اعتراض و تجدیدنظر، حکم دادگاه بدوی نقض نشده باشد.

ماده 10 - با توجه به ماده 2 قانون نحوه اجرای محکومیت‌های مالی بعد از قطعیت حکم دادگاه پس از صدور اجرائیه و ابلاغ آن، در صورتی که محکوم‌علیه، مالی برای اجرای حکم معرفی نکند، ابتدا بایستی جهت احراز عدم وجود اموال قابل توقیف متعلق به محکوم‌علیه، از طریق مقتضی و با اطلاع محکوم‌له تحقیق نماید. پس از عدم شناسایی اموال با تقاضای محکوم‌له، اقدام به حبس محکوم علیه می‌نماید.

اقدامات مربوط به زندانیان مهریه

ماده 11 - در صورتی که محکوم علیه، بابت بدهکاری مهریه در اجرای ماده 2 قانون نحوه اجرای محکومیت‌های مالی، در حبس باشد، بلافاصله پس از صدور حکم تقسیط یا اعسار، آزاد می‌گردد.

ماده 12 - افزایش قیمت ارقام موضوع مهریه، بعد از ثبوت اعسار یا حکم به تقسیط، تأثیری در میزان محکومیت اشخاص ندارد.

ماده 13 - قضات ناظر زندان موظفند بلافاصله پس از ابلاغ این شیوه‌نامه، پرونده تمام افرادی را که به موجب اعمال ماده 2 قانون نحوه اجرای محکومیت‌های مالی در حبس به سر می‌برند، بررسی و اظهارات هر یک از آنها را راجع به وضعیت پرونده، استماع و صورت مجلس تهیه و به شرح ذیل اقدام نمایند:

الف - چنانچه زندانی اعلام نماید، اموالی جهت اجرای حکم دارد، لیست اموال مذکور با مشخصات کامل به دادگاهی که حکم تحت نظر آن در حال اجراء است ارسال می‌گردد تا از طریق مرجع قضائی مربوط، با قید فوریت دستور آزادی زندانی طبق مقررات صادر شود.

ب - در صورتی که زندانی جهت اخذ رضایت و پرداخت دین، نیاز به مرخصی یا تماس با اشخاص دیگر حتی غیر خانواده‌اش داشته‌باشد، ترتیب مرخصی مورد نیاز و امکان ارتباط وی داده خواهد شد.

ج - در صورت طرح دعوی اعسار و تقسیط مهریه، با اخذ سوابق پرونده از زندانی یا خانواده وی نسبت به پیگیری پرونده تا حصول نتیجه اقدام خواهد شد.

د - چنانچه زندانی، مدعی اعسار باشد لیکن دعوی اعسار یا تقسیط مهریه را مطرح نکرده‌باشد، با اعطای مرخصی به وی یا از طریق وکالت معاضدتی جهت طرح دعوی اقدام می‌گردد و تا حصول رضایت زوجه و آزادی زندانی موضوع در دستور کار و تحت پیگیری مستمر قاضی ناظر زندان خواهد بود.

ماده 14 - مرکز امور مشاوران حقوقی، وکلا و کارشناسان و همچنین کانون وکلای دادگستری، موظفند درخواستهای ابرازی از سوی زندانیان موضوع مهریه در خصوص وکیل معاضدتی را به صورت خارج از نوبت و ویژه، بررسی و وکیل یا مشاور حقوقی موصوف را فوراً به مرجع قضائی اعزام نمایند.

ماده 15 - رؤسای دادگستری‌ها علاوه بر نظارت بر اجرای صحیح قسمتهای مختلف این شیوه‌نامه مانند تعیین وقت نزدیک، استماع دعوی

اعسار ضمن رسیدگی به دعوی اصلی و موارد دیگر، چنانچه به علت کثرت پرونده‌ها امکان رسیدگی فوری و خارج از نوبت در شعبه‌ای نباشد، یکنفر از دادرسان علی‌البدل را جهت رسیدگی به شعبه یا شعب مربوط مأمور می‌نمایند.

ماده 16 - این شیوه‌نامه در شانزده ماده و یک تبصره در تاریخ 9/9/1385 به تصویب رسید.

رئیس قوه قضائیه - سید محمود هاشمی شاهرودی

منبع: روزنامه رسمی شماره 1385/9/2017999 -